

Мирјана Т. Радовановић Пејовић

mirjanarp@ptt.rs

Ана Р. Дуковић

anaduk@sbb.rs

ОШ „Душан Јерковић”, Ужице

САМОВРЕДНОВАЊЕ РАДА ШКОЛСКОГ БИБЛИОТЕКАРА КАО ИЗАЗОВ И ПОДСТИЦАЈ¹

Сажетак

Циљ овог рада је да допринесе унапређивању рада школских библиотекара и истакне потребу да библиотекари кроз објективно и систематично праћење процењују свој рад како би преузимањем нових професионалних иницијатива трајно побољшали квалитет свог пословања и на тај начин повећали ефикасност укупног васпитно-образовног процеса у школи.

Кроз процес самовредновања библиотекар добија конкретна сведочанства која илуструју његове слабости и недостатке, али истовремено истичу квалитет и добре образце постављених циљева рада. Тежећи да усвоји поступке за стваралачко процењивање, библиотекар има прилику да даје максимум према својим могућностима. На тај начин, кроз примену самовредновања, он процењује и развија се, прихвата нове професионалне приступе и начела и изналази нове могућности за деловање постављајући себи нове домете.

Процес индивидуалног самовредновања пружа могућност школском библиотекарару да сагледа конкретне потребе и створи специфичне услове у библиотеци, где ће моћи успешније да делује и професионално унапређује потребне вештине.

---

¹ Рад је увршћен у програм Међународног стручног скупа Библиотекара Републике Српске „Вредновање и управљање библиотекама од традиционалног до иновативног” у Теслићу, Република Српска, 14-15. април 2016. године.

Истицањем најбоље остварених активности школски библиотекар се самоактуелизује, а приказујући и издвајајући оне активности које најбоље илуструју развој и напредовање, може да подстакне креативне процесе и сарадњу са колегама, како у школи међу наставницима, тако и међу библиотекарима.

Кључне речи: самовредновање, школски библиотекар, исходи вредновања, квалитет рада, стручно усавршавање

Увод

У овом раду полази се од уверења да се сталним спровођењем самовредновања, анализирањем и кориговањем, као и планирањем рада на основу добијених резултата, може допринети квалитету рада у библиотекама. Уз савременији и функционалнији приступ начину свога рада, уз сопствено ангажовање, кроз његово вредновање и самовредновање, школски библиотекар може да утврди своје компетенције, повеже знања и искуства и анализира их у циљу унапређења квалитета рада, како сопственог, тако и квалитета образовно-васпитног процеса у целини. Покушаћемо да подстакнемо културу самовредновања школских библиотекара и библиотекара јавних библиотека, а све у циљу подстицања библиотекара на континуирано унапређење свог рада и професионално усавршавање. Савремено доба наметнуло је свима нови концепт – концепт доживотног учења – а једна од улога савременог библиотекара је да буде едукатор који је усмерен на унапређење и развој и себе и своје позиције, али и својих корисника, па тиме и друштва у целини.

Методологија

Проблем од кога смо кренули односи се на превазилажење недостатка литературе, као и недовољних ефеката самовредновања и вредновања рада библиотекара. Сматрамо да спремност на преиспитивање и континуирано спровођење процеса самовредновања рада треба да постане основа за професионални развој библиотекара. Основно полазиште је у идеји да библиотекари схвате повезаност теорије и праксе, али и своју позицију, лидерску улогу и одговорност у васпитно-образовном процесу, као и то на који начин могу објективно и реално да вреднују процес и резултате свога рада, али и да на основу резултата самовредновања осмишљавају и иновирају како своју праксу, тако и своје стручно усавршавање.

Изложени су и анализирани резултати анкетања ученика о раду школског библиотекара, а посебна пажња биће усмерена на ставове ученика о њиховом раду.

Зашто самовредновање?

На основу Закона о основама система образовања и васпитања², ради осигурања квалитета рада у школама у Републици Србији, потребно је да се вреднују остваривање циљева и стандарди постигнућа у образовним установама. Вредновање квалитета остварује се као самовредновање и спољашње вредновање. С обзиром да је школско образовање једна од најважнијих делатности, процес самовредновања једна је од савремених процедура обезбеђивања квалитета која помаже да се побољшају ефекти рада у установама образовања и васпитања. Процеси самовредновања у школама у Србији спроводе се од школске 2005/2006, а 2016. година је завршна за први циклус спољашњег вредновања квалитета рада установа.

Циљ овог рада је да подстакне школске библиотекаре да кроз објективно и систематично праћење процењују свој рад како би преузимањем нових професионалних иницијатива побољшали квалитет свог пословања и на тај начин повећали ефикасност укупног васпитно-образовног процеса у школи и допринели унапређењу квалитета рада школских библиотекара. Библиотекар је у школи стручни сарадник³ чији је основни задатак да својим компетенцијама, саветодавним и другим облицима деловања унапређује образовно-васпитни рад, пружа подршку наставницима и васпитачима за унапређивање њиховог образовно-васпитног рада и помаже деци, ученицима и њиховим родитељима.

Савремено доба доноси промене у организацији рада у школама – јавља се тимско планирање и извођење наставних садржаја и целина у кооперацији више наставника, активније учешће ученика, усмереност ка општим и међупредметним компетенцијама, чиме су пред школског библиотекара постављени нови изазови. Међутим, многе његове активности још увек се

² Закон о основама система образовања и васпитања, Службени гласник РС (72/2009, 52/11): 32 <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/2015/08/zakon-o-osnovaма-sistema-obrazovanja-i-vaspitanja.pdf> (преузето 11. 5. 2016)

³ Закон о основама система образовања и васпитања, Службени гласник РС (72/2009, 52/11): 75 <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/2015/08/zakon-o-osnovaма-sistema-obrazovanja-i-vaspitanja.pdf> (преузето 11. 5. 2016)

одвијају рутински, класично и стереотипно, без активног учешћа ученика и примене савремених модела интерактивног учења. Школски библиотекар је веома често скрајнут, неукључен у рад стручних већа наставника, одвојен од наставног процеса. Превасходно уз сопствено ангажовање, он конципира своје активности тако да повезује различите домene ученика и ствара могућност да они из једног другачијег угла сагледају и разумеју садржаје различитих предмета и да им помогне и омогући да усаврше процес учења с обзиром на развој нових технологија и окружења.

Савременијем и функционалнијем приступу начину свога рада, постављањем низа захтева, школски библиотекар може и мора да утврди своје компетенције, повеже досадашња знања и искуства и анализира их. Кроз процес самовредновања библиотекар ће добити конкретна сведочанства која приказују, потврђују и документују његове слабости и недостатке, али истовремено истичу квалитет и добре обрасце постављених циљева рада. Сталним спровођењем самовредновања, анализирањем и кориговањем, планирањем рада на основу добијених резултата, може се допринети побољшању целокупног живота и рада школе.

У Приручнику за самовредновање и вредновање рада школе⁴ наводи се да је успостављање система квалитета неопходно у свим областима деловања и рада. Процес индивидуалног самовредновања пружа могућност библиотекару да сагледа конкретне потребе и створи специфичне услове у школској библиотеци, где ће моћи да делује успешније и професионално унапређује потребне вештине. Евалуација је део наставног процеса који обухвата проучавање (праћење и анализу) наставе у циљу сагледавања и разумевања самог процеса наставе и његових резултата. Разумевање вредновања, које служи учењу и развоју, усмерава рад полазећи првенствено од сазнања о дотадашњем учинку и његовим резултатима. Подаци добијени детаљним праћењем и анализирањем осликавају рад библиотекара. Као и у процесу наставе, школски библиотекари самовредновањем освешћују своја знања и постижу контролу над сопственим радом и учењем. Значај посматрања и потреба континуираног праћења, кроз примену формалних и неформалних метода, кључан је услов за добар рад школске библиотеке. Самопроцењивање и самопраћење усмерени су на све аспекте развоја, у складу са интегрисаним учењем. Зашто је уопште потребно да вршимо овакво вредновање? Одговор је прост – да бисмо постизали жељене дугорочне и краткорочне циљеве и да

---

⁴ Министарство просвете и спорта Републике Србије, *Приручник за самовредновање и вредновање рада школе* (Београд: Министарство просвете и спорта Републике Србије; British Council, Београд, 2005), 6.

бисмо прилагодили рад свим ученицима, наставницима, родитељима, као и окружењу у школи и локалној заједници и што је најважније – да бисмо мењали план и унапређивали програм и стваралачку праксу. Активност и конструисаност, кроз планирање, доводе до самодирективности у раду. Рад је најуспешнији када је интенционални и свесни процес конструкције значења настао из постојећих информација, али и на основу искуства. Самовредновање рада библиотекара не треба да се одвија повремено, оно треба да је континуиран процес, а избор области вредновања може варирати зависно од потреба, околности или жељених постигнућа.

Самовредновање – почетни корак за планирање развоја

Активности ревизије, проверавања и прегледа, као и друге рефлексивне активности, планирају се током читаве године, чиме се спознаје сопствени однос према знању и деловању. Тежећи да усвоји СТАЛНЕ поступке за стваралачко процењивање, развијање радозналости и истраживачке активности, сваки библиотекар има прилику да даје максимум према својим могућностима. Кроз свакодневне активности као аутентичне начине рада у школској библиотеци, кроз одговарајући редослед активности, може се пратити целокупан процес рада, однос ученика према раду школске библиотеке и библиотекара, односи у групи током рада, као и ефекти – шта се зна и шта се уме.

Вредновање може да се врши у било којој фази рада – на почетку, у току процеса, током реализације планираних активности (као формативно евалуирање) и након завршене активности, као и на крају већих целина или на самом крају школске године (као сумативно оцењивање рада). Формативно се састоји из праћења, сакупљања података, анализе и саопштавања информација и служи за планирање наредних активности. Сумативно даје слику о томе колико су успели да се остваре програмом предвиђени и планирани циљеви и исходи. Врло је важно претварати исходе у дескрипторе (показатеље) који су разумљиви ученицима, организовати разговоре о раду (индивидуалне и групне), о резултатима, групним односима... Такође, потребно је разјашњавати критеријуме за процењивање и заједнички развијати нове.

Не можемо планирати развој ако нисмо претходно сагледали које су слабе, а које позитивне стране нашег деловања, јер само у складу с тим потребно је усмерити акциони план ка развоју. Треба планирати шта и како пратити, као и даље активности које зависе од резултата праћења.

Када говоримо о потребама савремене школе, библиотекар непрестано треба да буде истраживач сопствене праксе и неко ко перманентно усавршава и мења ту праксу у циљу упознавања ученика, родитеља и наставника са новим концептом образовања као процеса континуираног учења које ће се, с обзиром на брзе промене у науци, технологији и целом друштву, одвијати током читавог живота.

Самовредновање као и вредновање свих процеса и активности који се одвијају почетни је корак за планирање развоја. Уколико сам библиотекар није спреман да стално процењује свој ангажман, он не може радити на унапређењу ни свог рада, ни школе као институције. Према најновијем Правилнику о сталном стручном усавршавању наставника и стручних сарадника⁵ „саставни и обавезни део професионалног развоја је стручно усавршавање које подразумева стицање нових и усавршавање постојећих компетенција”. Циљ стручног усавршавања је не само лично усавршавање у оквиру струке, већ да се сопственим усавршавањем унапређује и целокупни васпитно-образовни рад.

Вредновање рада библиотекара у школи

Да бисмо могли да напредујемо и професионално се развијамо, потребно је сагледати чињенице са више аспеката и упоређивати податке добијене од различитих учесника у процесу самовредновања.

У процесу вредновања могу учествовати само ученици, ученици чланови библиотечке секције, затим ученици и наставници упоредо, али и само наставници као непосредни сарадници школског библиотекара. Ставовe руководећег кадра, стручних већа, родитеља и наставника можемо паралелно анализирати и утврдити оствареност предвиђених задатака и активности из различитих углова.

Пошто је потребно да се процене ефекти предузиманих активности ради унапређивања образовно-васпитног рада у целини, тај процес не треба да буде ни тренутан ни површан. Рад школског библиотекара можемо пратити и вредновати на основу мишљења и постигнућа ученика, мишљења родитеља о постигнућима ученика и сарадње са њима, сарадње и комуникације са наставним кадром и стручним органима школе... Родитељи, учествујући у процесу самовредновања, својом проценом рада библиотекара

⁵ *Правилник о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника*, Службени гласник РС (86/2015): 1.

са ученицима посебно доприносе објективнијем и реалнијем приказу активности школске библиотеке. Са ученицима треба разговарати о томе које су им омиљене активности приликом школског учења, а нарочито које активности сматрају најкориснијим.

Истицањем најбоље остварених активности школски библиотекар се самоактуелизује. Приказујући оне активности које најбоље илуструју развој и напредовање, он са другима размењује искуствена постигнућа, а тако може да подстакне креативне процесе и сарадњу са колегама, како у школи међу наставницима, тако и међу библиотекарима. Наводећи мање успешне активности и шта би требало побољшати у раду у вези са одређеним подручјем рада или компетенцијом, школски библиотекар има могућност проучавања и превазилажења неадекватних садржаја рада. Развијање позитивног односа према истраживању и вредновању подстиче интензивнију самопроцену ефеката и уочавање карактеристика сопственог рада, фокусирање на однос сопствених намера и оствареног, своје напредовање, као и лакше уочавање тешкоћа и сагледавање постигнутих резултата.

Без прихватања спровођења континуираног самовредновања не можемо се оријентисати на унапређење рада, на начине његовог побољшања и на осмишљена, конструктивна и проактивна решења. Школски библиотекари у Србији, који углавном раде у неадекватним условима, морају задржати позитиван аспект, јер су самовредновање интегрисање теоријских и практичних знања у циљу напредовања и усавршавања. Кроз примену самовредновања библиотекар процењује, развија се, прихвата нове професионалне приступе и начела, изналази нове могућности за своје деловање и себи поставља нове домете.

Школско образовање, како га ми разумемо, налази се широм света у процесу трансформације од образовања, схватаног као трансмисија знања (путем наставникових предавања, уџбеника и других, претежно текстуалних извора) у образовање као посредника културе и културног развоја ученика. Учење и друштвени процес и та чињеница би требало да буде искоришћена у организовању, планирању и реализовању рада библиотекара.

Анкета о ставовима ученика о раду школског библиотекара

Функције самовредновања и вредновања рада школског библиотекара имају истраживачку, селекциону и евалуациону улогу. Осигурањем квалитета вршимо унапређивање постојећих процедура на основу података.

Зато смо током априла месеца 2016. године у Основној школи „Душан Јерковић” у Ужицу спровели истраживање које се тиче ставова ученика о раду школског библиотекара. Испитали смо 30 ученика VII разреда и 30 ученика чланова Библиотечке секције путем анкетног упитника.

Учесницима истраживања је понуђено да искажу своје ставове и понашање у вези са неким значајним питањима везаним за квалитет рада школског библиотекара на четворостепеној скали. Процењивали су присутност, тј. тачност појединих тврдњи које су се односиле на подстицање ученика на активно стицање знања и учешће у животу школе. У циљу избегавања оцене која представља средњу вредност, оствареност показатеља вршили смо помоћу четворостепене скале – најнижи ниво 1, а највиши 4. Хтели смо да размотримо однос ученика према библиотеци као информационом, образовном и културном средишту школе и улози библиотекара у образовању и васпитању ученика старијег узраста основне школе.

Табела 1. Упитник о квалитету рада школске библиотеке

Подручје вредновања: КВАЛИТЕТ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Показатељ:

1. Евалуација рада школског библиотекара

УПИТНИК ЗА УЧЕНИКЕ

Молимо Вас да одговорите на следећа питања процењујући тачност тврдње, односно степен присутности по следећој скали:

ТАЧНО / ПРИСУТНО

1 – нетачно / није присутно

2 – у мањој мери тачно / присутно

3 – у већој мери тачно / присутно

4 – тачно / присутно у потпуности

ТВРДЊА / ИСКАЗ	ТАЧНО			
	1	2	3	
1. Школски библиотекар подстиче ученике на активно стицање знања				
2. Школски библиотекар упућује и подстиче ученике да користе додатне материјале (енциклопедије, књиге, часописе, интернет, тв...)				

3. Школски библиотекар упућује ученике на ширу литературу неопходну за самостално стицање додатних знања и вештина				
4. Школски библиотекар користи разне ситуације да ученике упозна са културом, традицијом и обичајима				
5. Школски библиотекар подстиче ученике на активно учешће у животу школе и локалне заједнице				
6. Школски библиотекар подстиче ученике да слободно изражавају своје ставове и мисли				

Утврђене су значајне статистичке разлике у проценама с обзиром на то да ли су ученици чланови библиотечке секције или нису. Ученици који су активније укључени у рад школске библиотеке знали су знатно више о делатностима и активностима које реализује школски библиотекар.

За разлику од чланова секције (њих 80%) који на тврдњу да школски библиотекар подстиче ученике на активно стицање знања одговарају да је то тачно/присутно у потпуности и да је то присутно/тачно (њих 20%), ученици VII разреда одговарају на различит начин: само 13,3% процењује као тачно/присутно у потпуности, у већој мери тачно/присутно 43,3%, док велики постотак тврди да је у мањој мери тачно/присутно (23,4%) и нетачно/није присутно (20%).

Као тачну и присутну категорију да школски библиотекар подстиче ученике да користе додатне материјале (енциклопедије, часописе, интернет) ученици су проценили на следећи начин: као тачно/присутно у потпуности 23,4%, у већој мери тачно/присутно 16,6%, у мањој мери тачно/присутно 36,6% и нетачно/није присутно 23,4%, иако у VII разреду према Годишњем плану рада школе и програму рада школске библиотеке Основне школе „Душан Јерковић” библиотекар предвиђеним часовима библиотекарства за ученике од I до VIII разреда баш ученике VII разреда упознају са референском збирком и начинима коришћења референсне литературе (слика 1). На иста питања чланови библиотечке секције одговарају на следећи начин: као тачно/присутно у потпуности 90%, у већој мери тачно/присутно 6,6%, у мањој мери тачно/присутно 3,4%, док на питање да ли је то нетачно/није присутно нико није одговорио.

Слика 1. Часови библиотекарства у VII разреду

Као тачну/присутну категорију да школски библиотекар упућује ученике на ширу литературу неопходну за самостално стицање додатних знања и вештина ученици су проценили на следећи начин: као тачно/присутно у потпуности 23,4%, у већој мери тачно/присутно 23,4%, у мањој мери тачно/присутно 26,6% и нетачно/није присутно 26,6%. Чланови библиотечке секције се очито не слажу са ставом својим вршњака: као тачно/присутно у потпуности 76,6%, у већој мери тачно/присутно 23,4%, док нико не одговара на питања у мањој мери тачно/присутно и нетачно/није присутно.

У одговорима се примећује да постоје две групе са супротним гледиштима. Једна је група ученика која не препознаје школску библиотеку као адекватан ресурс за коришћење постојећих извора знања, нити школског библиотекара као особу која је кључни фактор за упућивање ученика на релевантну литературу. Сматрамо да информационе технологије утичу на формирање њихових читалачких навика и да су ученици више оријентисани на интернет него на школску библиотеку. На основу свакодневног непосредног рада са ученицима, можемо да закључимо да је њихова култура коришћења библиотечно-информационих извора недовољно развијена, а то напомињемо с обзиром на познавање актуелног стања у школским библиотекама које карактеришу и скромна опремљеност и застарелост фондова, као и делимична заступљеност неодговарајућег стручног кадра,

Слика 2. Панои у ходнику школе

што је другачија проблематика од ове којом се бавимо. Претходна група питања потврдила је постојање и друге групе корисника – оних који активно користе школску библиотеку и препознају школског библиотекара као компетентну особу која ће их обучавати и упућивати на (самостално) коришћење адекватне библиотечке грађе.

На питање да ли школски библиотекар користи разне ситуације да ученике упозна са културом, традицијом и обичајима, ученици VII разреда одговарају овако: као тачно/присутно у потпуности 26,6%, у већој мери тачно/присутно 40%, у мањој мери тачно/присутно 16,6% и нетачно/није присутно 16,6%. Чланови библиотечке секције одговарају мало другачије: као тачно/присутно у потпуности 56,6%, у већој мери тачно/присутно 23,4%, у мањој мери тачно/присутно 20%, док нико не даје одговор да је тврдња нетачна/није присутна. Број ученика који је оценио ову тврдњу тачном и у већој мери тачном заједно износи 66,6%, а код чланова секције 80%. Овај високи проценат слагања ученика VII разреда и ученика чланова библиотечке секције сматрамо резултатом континуираног постављања панова током целе школске године у ходнику испред библиотеке (слика 2) којима се обележавају разне годишњице, јубилеји и важни датуми. Ови панои су увек видљиви и поуздан су показатељ једне врсте активности школског библиотекара. Они су доступни свима који се крећу ходником школе и не

зависе од коришћења услуга библиотеке, уласка у саму просторију школске библиотеке и позајмљивања и враћања књига. Верујемо да управо због ових разлога ученици предочену тврдњу сматрају тачном.

Следећа тврдња за коју испитујемо ставове гласи: Школски библиотекар подстиче ученике на активно учешће у животу школе и локалне заједнице. На њу ученици VII разреда одговарају на следећи начин: као тачно/присутно у потпуности 23,4%, у већој мери тачно/присутно 30%, у мањој мери тачно/присутно 36,6% и нетачно/није присутно 10%, док чланови библиотечке секције одговарају овако: као тачно/присутно у потпуности 63,4%, у већој мери тачно/присутно 26,6%, у мањој мери тачно/присутно 6,6%, док одговор да је тврдња нетачна/није присутно у раду школског библиотекара даје њих 3,4%. Овакви резултати плод су већег укључивања чланова библиотечке секције у културне активности које прате као публика њихови другови и другарице и ученици школе који долазе на приредбе, сценско-музичке програме, обележавања важних јубилеја, дана, годишњица или се о њима обавештавају путем друштвених мрежа. Иницијатор културних програма често је школски библиотекар који са заинтересованим наставницима припрема, организује и реализује различите активности у школи или у сарадњи са институцијама локалне заједнице (другим основним и средњим школама, јавним библиотекама...).

Последња тврдња да школски библиотекар подстиче ученике да слободно изражавају своје ставове и мисли процењена је на следећи начин: као тачно/присутно у потпуности 36,6%, у већој мери тачно/присутно 36,6%, у мањој мери тачно/присутно 23,4% и нетачно/није присутно 3,4%. На њу чланови библиотечке секције одговарају овако: као тачно/присутно у потпуности 86,6%, у већој мери тачно/присутно 10%, у мањој мери тачно/присутно 3,4%, док ниједан од њих није одговорио на тврдњу нетачна/није присутно. Оваквим резултатом можемо бити задовољни јер од укупног узорка ученика само 3,4% верује да их библиотекар не подстиче на самосталност и независност у изражавању мисли и гледишта.

Анализом резултата анкете може се закључити да већина ученика у Основној школи „Душан Јерковић” у Ужицу користи активно школску библиотеку, да осим позајмице књига и упућивања на библиотечку грађу препознају своју библиотеку и школског библиотекара као носиоца културних програма који их, између осталог, подстиче да критички размишљају, да буду креативни и самостални у промишљању и исказивању својих ставова. Добијени резултати представљају додатни подстицај библиотекарицама за даље преиспитивање и ангажовање ради правилнијег одабира садржаја

који ће привући ученике да перманентно стичу искуства у креирању и коришћењу информација за знање, као и да читају ради уживања, да уче и користе библиотеке током целог живота.

У прилог резултатима наведене анкете и досадашњем раду школског библиотекара Основне школе „Душан Јерковић” у Ужицу говори и Извештај о спољашњем вредновању квалитета рада установе број 424-610-00006/2016-15 Министарства просвете, науке и технолошког развоја које је обављено општим стручно-педагошким надзором на основу Правилника о вредновању квалитета рада установа⁶ током марта 2016. године Тим спољашњих евалуатора утврдио је да се ученици Основне школе „Душан Јерковић” у Ужицу најрадије опредељују за библиотечку секцију јер се школска библиотека „истиче разноврсношћу понуђених активности и садржаја”, да „библиотекари реализују индивидуалне и групне активности ради усвајања рационалних метода учења и да су конципирани угледни часови и угледне активности библиотекара које за циљ имају обуку ученика за коришћење извора знања”.

Планирање и спровођење истраживања ради самовредновања рада библиотекара није лак задатак, али представља професионални изазов. Према IFLA/UNESCO Смерницама за школске библиотеке⁷ „периодично треба обављати статистичка испитивања да би се учила кретања”. Анализе су основ планирања мера које ће нам показати како постићи пожељне циљеве полазећи од постојећег знања.

---

⁶ *Правилник о вредновању квалитета рада установа*, Службени гласник РС (9/2012) http://www.podaci.com/_gSRB/propis/Pravilnik_o_vrednovanju/P-vkrust03v1209.html (преузето 21. 6. 2016)

⁷ „IFLA/UNESCO Смернице за школске библиотеке”, *Гласник НБС* бр. 1 (2005): 390, <http://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-guidelines/school-library-guidelines-sr.pdf> (преузето 18. 6. 2016)

Закључак

Самовредновање не подразумева готова решења или рецепте, већ би требало да подстакне просуђивање и разумевање, као и да истакне шта библиотекар најбоље уме да ради. Неопходност ове компетенције школског библиотекара императив је савремене школе, што захтева нове ангажмане. Да би био успешан реализатор васпитно-образовног рада, библиотекар мора знати да ће промишљање сопствене праксе најбоље остварити кад је он сâм истраживач, јер тиме обезбеђује квалитет ефеката свога рада.

Сматрамо да самовредновање помаже библиотекарама да раде ефектније. Оно развија метакогнитивне способности и самоспознају, самопоштовање и самопоуздање библиотекара и доприноси унутрашњој мотивацији јер омогућава његов бољи рад у школи. Али, што је најважније – овим поступком је обезбеђена детаљна повратна информација.

Спроводећи поступке самовредновања библиотекар процењује степен напредовања ка достизању исхода, анализира резултате и планира даље кораке у сарадњи са ученицима, родитељима, наставницима. Самовредновање би требало да буде полазна основа за наредно програмирање и планирање наставе, а не његов крај. Из закључака које изводимо кроз вредновање и самовредновање са сигурношћу можемо да постављамо нове циљеве будућих пројеката и концепција рада и активности које ће довести до обезбеђивања квалитета.

Литература:

1. „IFLA/UNESCO Смернице за школске библиотеке”. *Гласник НБС* бр. 1 (2005). <http://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-guidelines/school-library-guidelines-sr.pdf> (преузето 18. 6. 2016) (на ćirilici)
2. Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije. *Priručnik za samovrednovanje i vrednovanje rada škole*. Beograd: Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije; British Council, 2005. (на ćirilici)
3. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. „Pravilnik o vrednovanju kvaliteta rada ustanova”. *Službeni glasnik RS* br. 9/2012. http://www.podaci.com/_gSRB/propis/Pravilnik_o_vrednovanju/P-vkrust03v1209.html (преузето 21. 6. 2016) (на ćirilici)
4. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. „Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju i sticanju zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika”. *Službeni glasnik RS* br. 86/2015. (на ćirilici)
5. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. „Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja”. *Službeni glasnik RS* br. 72/2009, 52/11. <http://www.mprn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/2015/08/zakon-o-osnovama-sistema-obrazovanja-i-vaspitanja.pdf>, 32 (преузето 11. 5. 2016) (на ćirilici)
6. Rogoff, B. Col. „Interaktivni model učenja i nastave”. *Психологија у свету* бр. 2 (1998): 111-126.
7. Wells, Gordon. *Dialogic Inquiry: towards a sociocultural practice and theory of education*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. http://people.ucsc.edu/~gwells/Files/Papers_Folder/Building%20on%20Vygotsky.pdf (преузето: 25. 5. 2016)

Mirjana T. Radovanović Pejović

mirjanarp@ptt.rs

Ana R. Duković

anaduk@sbb.rs

Primary school "Dušan Jerković", Užice

SELF-EVALUATION OF THE WORK OF SCHOOL LIBRARIAN AS A CHALLENGE AND ENCOURAGEMENT

Abstract

The aim of this paper is to contribute to the improvement of the work of school librarians, in order to be able to evaluate their work through objective and systematic monitoring, and by taking over new professional initiatives to improve the quality of their operations and thus increase the efficiency of total educational process in school.

Through the process of self-evaluation a librarian receives concrete testimonies that show, confirm, illustrate and document his/her weaknesses and flaws, but also emphasize the quality and good patterns of set performance targets. Accepting the methods for creative evaluation, the librarian has an opportunity to give his/her best in accordance with his/her capabilities. Using self-evaluation, a librarian estimates, develops, and accepts new professional approaches and principles, trying to find new opportunities for his/her work and set new goal for himself/herself.

The process of individual self-evaluation provides an opportunity for a librarian to perceive specific needs and create specific conditions in school library, where he/she can operate more effectively and improve the professional skills that are required. By displaying the best implemented activities, a school librarian self-actualize himself/herself. Displaying those activities that best illustrate the development and advancements, he/she exchanges with other experiential achievements that can stimulate the creative process and cooperation with colleagues, both in school among teachers and among librarians.

Keywords: self-evaluation, school librarian, evaluation outcomes, quality work, professional development

Примљено: 31. августа 2016.

Исправке: 30. септембра 2016.

Прихваћено: 11. октобра 2016.